

Kościół Podwyższenia Krzyża Świętego w Dobranowicach

---

autor: gbpwawrzenczyce@interia.pl

Zespół kościelny znajduje się na sporym wzniesieniu. Można się do niego dostać stromo pnącymi się schodami. Kościół parafialny jest usytuowany pośrodku wzgórza. Otacza go grupa drzew, rosnących po wewnętrznej stronie murowanego ogrodzenia. W ich obwodzie, na osi kościoła od wschodu, na szkarpie granicznej z cmentarzem mieści się kaplica. Zabudowania plebani są położone niżej, obejmują one również budynki gospodarcze. Na południowy wschód od kościoła, poza obrębem murów stoi figura Najświętszej Marii Panny Niepokalanie Poczętej.

Kościół pod wezwaniem Krzyża Świętego w Poborowicach powstał między rokiem 1355 a 1381. Był fundacją właścicielki Poborowic i sąsiednich wiosek, pochodzącej z rodziny herbu Topór lub Stary Koń. Parafia w Poborowicach należała w przeszłości do dekanatu pleszowskiego (obecnie proszowickiego). Kościół pod wezwaniem Krzyża Świętego (na wzgórzu, w samodzielnych wówczas Poborowicach) istniał więc już w XIV wieku. Tego okresu sięga także parafia rzymskokatolicka fundacji rycerskiej.

W latach reformacji drewniany kościół został zniszczony. Nową świątynię ufundowali w 1614 roku właściciele Poborowic i Dobranowic – Jerzy i Zuzanna Obalkowscy. W 1802 roku drewniany kościół odrestaurowali kolejni właściciele obu miejscowości – państwo Trullerowie. Po nich od początku lat osiemdziesiątych XIX wieku właścicielami (dziedzicami) Poborowic i Dobranowic zostali Kochanowscy. W 1886 roku kościół był ruiną, chwiał się przy silnym wietrze. Nie opłacało się go restaurować. Dlatego 20 maja 1887 roku miejscowy proboszcz, ksiądz Władysław Kuciński, przeniósł Najświętszy Sakrament do murowanej kaplicy na cmentarzu, a kościół rozebrano. Również w 1887 roku miejsce drewnianej świątyni zajął – dzięki staraniom proboszcza Władysława Kucińskiego – murowany, otynkowany, neogotycki kościół kryty dachówką ceramiczną. Wykonano go według projektu Pawła Opida, dzierżawcy Wronina. Zabytkowe wyposażenie pochodziło z wcześniejszej świątyni. Kościół został poświęcony w 1887 roku przez księdza Jacka Langerę, a konsekrował go biskup Tomasz Kuliński. Na wzgórzu kościelnym znalazło się także miejsce dla cmentarza z kaplicą, a nieco niżej – dla plebanii. Prezbiterium jest zamknięte, trójboczne. Od północy ogranicza je zakrystia na planie zbliżonym do kwadratu, z niewielkim przedsiönkiem od zachodu. Nawa szersza jest prostokątna, trójprzęsłowa, przy niej od południa mieści się czworoboczna kruchta. Wnętrze nawy i prezbiterium są rozcłónkowane pilastrami wydzielnymi przęsła i akcentującymi narożniki. Pomieszczenia są nakryte sufitami płaskimi. Okna i wejścia zewnętrzne mają kształt ostrołukowy. Wejście z prezbiterium do zakrystii jest prostokątne, ograniczają je drzwi klepkowe. Chór muzyczny jest drewniany, z parapetem wybrzuszonym w części środkowej, wsparty na dwóch słupach. Posadzkę wykonano z płyt marmurowych.

Ołtarz główny kościoła pod wezwaniem Podwyższenia Krzyża Świętego wykonano w stylu manierystycznym. To tryptyk z początku XVII wieku, bogato zdobiony z centralnie umieszczonym krucyfiksem pochodzącym z czasów nieco późniejszych. W skrzydłach bocznych ołtarza znajdują się obrazy: w lewym skrzydle – święty Jan Chrzciciel i święty Kazimierz Królewicz; w prawym – święta Helena i święty Florian. W zwieńczeniu umieszczono nowszą figurkę. Ołtarz boczny, umieszczony po prawej stronie ołtarza głównego, również jest manierystyczny. Znajdują się w nim obrazy świętego Franciszka oraz Trójcy Świętej i Zwiastowania, w obramowaniu snycerskim. Pochodzą one również z XVII wieku. Ołtarz Matki Boskiej, umieszczony po stronie lewej ołtarza głównego, powstał w 1950 roku. Zajął on miejsce usuniętego zabytkowego ołtarza. Ambona neogotycka pochodzi z

przełomu XIX i XX wieku. W kościele znajduje się także okazała kamienna barokowa chrzcielnica, zapewne z XVII wieku. Szafka na oleje święte jest opatrzona datą „1912 rok”. Stara szafa w zakrystii pochodzi z XIX wieku.

Kościół na zewnątrz jest opięty szkarpami, w narożnikach usytuowanymi skośnie. Korpus nawy od wschodu i zachodu został zwieńczony szczytami schodkowo-sterczyńskimi, rozczłonkowanymi, wysmukłymi, ostrołukowymi blendami. W szczycie wschodnim, we wnęce, znajduje się ludowa rzeźba świętego Floriana. Dachy strome nad nawą są dwuspadowe, dach nad prezbiterium jest niższy, z połaciowym zamknięciem od wschodu. Nad nawą widać ośmioboczną wieżyczkę na sygnaturkę z wydatnym profilowanym gzymsem, ażurową latarnią i baniastym hełmem zwieńczonym kulą i żelaznym krzyżem. Nad zakrystią i nad kruchtą od południa są dachy pulpitowe o niskim nachyleniu.